

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสถานพยาบาล และทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์¹

ธิดา สิงหารุ²

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสถานพยาบาลและทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ พบว่าปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสถานพยาบาลนั้น เป็นสิ่งที่ทั่วโลกต่อต้านและไม่อาจยอมรับได้ อันจะเห็นได้จากการที่โรงพยาบาลได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษจากกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ เพราะเป็นสถานที่สำหรับรักษาผู้ป่วยและผู้ได้รับบาดเจ็บ แม้จะเป็นในช่วงเกิดสงคราม ทุกฝ่ายในความขัดแย้งก็ไม่สามารถโจมตีโรงพยาบาลหรือเข้าขัดขวางไม่ให้โรงพยาบาลทำหน้าที่ทางการแพทย์ได้³ นอกจากนี้ยังมีหลัก Medical Neutrality หรือ หลักการความเป็นกลางทางการแพทย์ ซึ่งทุกฝ่ายต้องละเว้นจากการโจมตีบุคลากรสถานพยาบาล หรือการขนส่งที่เกี่ยวข้อง โดยหลักการนี้เป็นข้อตกลงร่วมกันของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จริยธรรมทางการแพทย์ และกฎหมายมนุษยธรรม การละเมิดความเป็นกลางทางการแพทย์ (Medical Neutrality) ถือเป็นอาชญากรรมที่ระบุไว้ในอนุสัญญาเจนีวา⁴

สถานพยาบาลเป็นสถานที่ซึ่งมีความสำคัญต่อชีวิต สุขภาพ และการดำรงชีพของประชาชน เป็นพื้นที่ที่ต้องได้รับความปลอดภัยอย่างสูง ไม่ว่าจะเป็นทั้งต่อบุคลากรทางการแพทย์ ผู้ป่วย และประชาชนทั่วไป การกระทำ ความผิดในสถานพยาบาล เช่น การทำร้ายร่างกาย การทำลายทรัพย์สิน หรือการบุกรุก หรือก่อความวุ่นวาย ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบการให้บริการด้านสุขภาพ สวัสดิภาพของสังคม รวมถึงความสงบเรียบร้อยของประชาชนที่อยู่ภายในสถานที่เช่นนั้น สถานพยาบาลเป็นสถานที่ที่มีความเปราะบาง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีทั้งผู้ป่วย ผู้สูงอายุ เด็ก และผู้ที่มีสภาพร่างกายอ่อนแอรวมอยู่เป็นจำนวนมาก การกระทำความผิดหรือการก่อความรุนแรงในสถานที่ดังกล่าวจึงมีผลกระทบ สร้างความเสียหายมากกว่าการกระทำผิดหรือการก่อ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสถานพยาบาลและทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัจจวัฒน์ เรืองกาญจน์กุล

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ICRC, โรงพยาบาลสามารถสูญเสียความคุ้มครองจากกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศได้หรือไม่, [Online], Available URL: <https://blogs.icrc.org/th/2023/12/20/the-protection-of-hospitals-during-armed-conflicts/>, 2568 (กุมภาพันธ์, 1).

⁴missiontothemoon, รู้จัก Medical Neutrality ความเป็นกลางทางการแพทย์และสัญลักษณ์กาชาด, [Online], Available URL: <https://missiontothemoon.co/รู้จัก-medical-neutrality-ความเป็นกลางทางการแพทย์>, 2568 (กุมภาพันธ์, 1).

ความรุนแรงในสถานที่ทั่วไป อีกทั้งการกระทำความผิดหรือการก่อความรุนแรงในสถานพยาบาลยังส่งผลกระทบอย่างสูงต่อการให้บริการทางการแพทย์ ส่งผลให้ผู้ป่วยไม่ได้รับการดูแลหรือการช่วยชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งในบางกรณีอาจส่งผลต่อชีวิตของผู้ป่วยได้ เช่น กรณีที่ไม่สามารถทำการช่วยชีวิตผู้ป่วยวิกฤติ จนทำให้ผู้ป่วยรายนั้นถึงแก่ความตาย เนื่องจากบุคลากรทางการแพทย์ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างปลอดภัยและเต็มประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันปัญหาการก่อความรุนแรงในสถานพยาบาลมีมากขึ้นเรื่อย ๆ อันจะเห็นได้จากข่าวซึ่งปรากฏตามสื่อต่างๆ โดยเฉพาะการก่อความรุนแรงในเขตสถานพยาบาล ไม่ว่าจะเป็นการก่อความรุนแรงนั้นจะกระทำต่อนักใดก็ตาม เช่น กรณีการทะเลาะวิวาทของบุคคลที่มีความบาดหมางกันหรือเป็นคู่รักกัน เมื่อมีฝ่ายเข้ารับการรักษาสถานพยาบาล อีกฝ่ายก็จะมีการตามมาทำร้ายทะเลาะวิวาทกันในโรงพยาบาล ซึ่งสถานการณ์ความรุนแรงในสถานพยาบาล จากข้อมูลย้อนหลัง 7 ปี (พ.ศ. 2560 - 2567) พบว่า จำนวน 99 เหตุการณ์ ประกอบด้วย ทะเลาะวิวาท ทำร้ายเจ้าหน้าที่ ทำลายทรัพย์สิน ก่อความไม่สงบ กระโดดตึกและอื่น ๆ มีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2567 มีจำนวนมากกว่ารอบปีที่ผ่านมา มา ส่งผลให้ทั้งเจ้าหน้าที่และประชาชนได้รับบาดเจ็บ เสียชีวิต และคาดว่าเหตุการณ์ความรุนแรงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อความรุนแรงหรือการทะเลาะวิวาทบริเวณห้องฉุกเฉิน ซึ่งเป็นสถานที่ที่เกิดความรุนแรงบ่อยที่สุด ทั้งที่ห้องฉุกเฉินเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ต้องใช้เพื่อช่วยเหลือชีวิตของผู้คนในกรณีฉุกเฉินและเป็นสถานที่ที่ต้องการความสะดวกในการดำเนินการเป็นอย่างมาก เนื่องจากการช่วยชีวิตในกรณีฉุกเฉินต้องใช้เวลาเร่งด่วน การที่มีบุคคลเข้าไปก่อความวุ่นวาย ทะเลาะวิวาทในสถานที่ดังกล่าวย่อมเป็นการกระทบต่อการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์อย่างยิ่ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวนอกจากจะขัดขวางการทำงานของบุคลากรทางการแพทย์แล้วยังก่อให้เกิดความเสียหายอีกมากมาย เช่น บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอาจโดนลูกหลงจากการทะเลาะวิวาทนั้น การที่บุคลากรทางการแพทย์หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถานพยาบาลโดนลูกหลงจากการกระทำดังกล่าว หรือการที่การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินซึ่งเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น ซึ่งสุดท้ายแล้วความเสียหายนั้นย่อมส่งผลต่อการรักษาพยาบาลของบุคคลที่เข้ารับการรักษาสถานพยาบาล ซึ่งในบางกรณีเป็นการที่บุคคลนั้นต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เช่น การต้องช่วยชีวิตในกรณีฉุกเฉิน เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นทำให้บุคลากรทางการแพทย์

¹กระทรวงสาธารณสุข, “หนังสือที่ สธ 0211/ว 1504 เรื่อง มาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยในหน่วยบริการสาธารณสุข กรณีเหตุรุนแรงในโรงพยาบาล/ห้องฉุกเฉิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568,” 21 พฤศจิกายน 2567.

ไม่สามารถเข้าช่วยเหลือชีวิตผู้ป่วยหรือผู้ที่เข้ารับการรักษได้ ซึ่งบุคคลนั้นอาจต้องเสียชีวิตเนื่องจากได้รับการช่วยเหลือไม่ทันเวลา

ประเทศไทยประสบปัญหาในการที่มีบุคคลเข้าไปกระทำความผิดหรือก่อความรุนแรงในสถานพยาบาลอย่างต่อเนื่องมายาวนาน และในปัจจุบันก็ยังคงเป็นปัญหาในสังคมที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร ซึ่งในประเทศไทยมีการเรียกร้องให้มีการกำหนดกฎหมายเฉพาะในเรื่องของการกระทำความผิดหรือการก่อความรุนแรงในสถานพยาบาลมาเสมอ แต่ถึงแม้จะมีการเรียกร้องจากหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว แต่ในปัจจุบันก็ยังไม่ถึงขั้นร่างกฎหมายเพื่อคุ้มครองกรณีนี้ มีเพียงความพยายามในเชิงนโยบาย เช่น การแยกห้องฉุกเฉินสีแดงสำหรับเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องช่วยชีวิต โดยกำหนดให้หมอ และบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่สามารถเข้าไปในพื้นที่นั้นได้ กับห้องฉุกเฉินทั่วไป โดยหวังว่าหากสามารถแยกพื้นที่ฉุกเฉินได้จริงจะสามารถบริหารจัดการได้ดียิ่งขึ้น และอาจส่งผลให้เกิดเหตุรุนแรงน้อยลง⁶ เมื่อไม่มีการกำหนดกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองสถานพยาบาล หรือทรัพย์สินซึ่งเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหาการกระทำความผิดหรือการก่อความรุนแรงในสถานพยาบาลขึ้น เช่น การทะเลาะวิวาทในสถานพยาบาล ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะเป็นความผิดเกี่ยวกับชีวิตหรือร่างกาย การกระทำความผิดในสถานพยาบาล เช่น การบุกรุกสถานพยาบาล หรือการกระทำความผิดโดยการทำลายทรัพย์สินของโรงพยาบาล เช่น การทำลาย หรือก่อความรุนแรงทำให้อุปกรณ์ทางการแพทย์เสียหาย ล้วนแต่ต้องบังคับตามบทกฎหมายอาญาทั้งสิ้น ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้มีการกำหนดถึงความผิดในลักษณะดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ ดังนั้น การลงโทษผู้กระทำความผิดจึงอาจยังมีการกำหนดโทษที่ยังไม่เหมาะสมกับความรุนแรง ความเสียหาย หรือผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดนั้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสถานพยาบาลและทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ พบว่ายังมีปัญหาที่สำคัญอยู่หลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก คือ ปัญหาการกำหนดค่านิยมเกี่ยวกับสถานพยาบาลและเครื่องมือแพทย์ในประมวลกฎหมายอาญา โดยมาตรา 1 ในประมวลกฎหมายอาญา เป็นการกำหนดค่านิยมต่าง ๆ ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งปัจจุบันมีการกำหนดในส่วนของสถานที่เพียงสองสถานที่ คือ “สาธารณสถาน” และ “เคหสถาน” ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดบทนิยามที่เกี่ยวข้องกับการให้การคุ้มครองสถานพยาบาลและทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์เอาไว้แต่อย่างใด ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดบทนิยามคำว่า “สถานพยาบาล” หรือ “เครื่องมือแพทย์” เนื่องจากปัจจุบันในประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้มีการกำหนดกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสถานพยาบาลและทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ไว้โดยเฉพาะ จึงไม่มีการกำหนด

⁶Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ, ส่องร่าง กม.ป้องกัน 'ความรุนแรง' ต่อบุคลากรการแพทย์อเมริกา หลังพบ 75% เคยถูกคนไข้ประทุษร้าย, [Online], Available URL: <https://www.hfocus.org/content/2019/12/18143>, 2568 (มกราคม, 29).

บทนิยามในส่วนที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยเช่นกัน ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในสถานพยาบาล เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ก่อความเดือดร้อนรำคาญ หรือการกระทำความผิดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ จึงต้องรับผิดชอบเช่นเดียวกับการกระทำความผิดในสถานที่ทั่วไปหรือการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินทั่วไป ซึ่งยังไม่เหมาะสมเพียงพอกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดในสถานพยาบาลหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ ซึ่งการกำหนดโทษนั้นต้องพิจารณาความเหมาะสมระหว่างความร้ายแรงของการกระทำความผิดหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดกับระดับความรุนแรงหรือขนาดของบทลงโทษ ให้มีความเหมาะสมได้สัดส่วนกัน ตามหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (principle of proportionality) หรือหลักพอสมควรแก่เหตุ

ปัญหาประการที่สอง คือ ปัญหาการก่อความรุนแรง ทะเลาะวิวาทในสถานพยาบาล โดยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นบทบัญญัติที่ใช้สำหรับสถานที่ทั่ว ๆ ไป โดยมาตรา 289 เป็นกรณีการฆ่าผู้อื่นโดยเหตุฉกรรจ์ และในความผิดเกี่ยวกับร่างกายก็มีมาตรา 298 ซึ่งเป็นการทำร้ายร่างกายโดยเหตุฉกรรจ์ ในลักษณะที่เป็นการทำร้ายร่างกายซึ่งเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส โดยมีลักษณะประการหนึ่งประการใดตามมาตรา 289 ซึ่งล้วนเป็นบทบัญญัติที่เป็นการกระทำความผิดในสถานที่ทั่วไป ไม่มีการกำหนดเพิ่มโทษในกรณีที่มีความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ใดเป็นพิเศษ แม้แต่ในบทลงโทษ ก็ไม่มีการกำหนดเพิ่มโทษในกรณีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในสถานที่ใดเป็นพิเศษเช่นกัน

ในกรณีที่มีการทะเลาะวิวาทก่อความรุนแรงในเขตสถานพยาบาลนั้น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 372 ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ ได้มีการกำหนดโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท โดยเป็นการกำหนดไว้สำหรับการกระทำความผิดในสถานที่ทั่วไป ที่ไม่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษเช่นเดียวกับสถานพยาบาล ซึ่งเป็นสถานที่ที่ต้องการความสงบและความปลอดภัยที่สูงกว่าสถานที่ทั่วไป เมื่อพิจารณาโทษที่ได้มีการกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวเทียบกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีการกระทำความผิดซึ่งเกิดขึ้นในสถานพยาบาลแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นอัตราโทษที่ต่ำ และมีเพียงโทษปรับเท่านั้น ซึ่งไม่อาจทำให้เกิดความเกรงกลัวหรือข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้

แม้แต่ในช่วงสงคราม ก็ยังมีกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับที่กำหนดกฎกติกาในการทำสงครามว่าไม่ให้โจมตีสถานพยาบาล โดยสถานพยาบาลเป็นสถานที่ซึ่งได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ ตามแนวความคิดที่ว่า สถานพยาบาลมีความจำเป็นต่อการอยู่รอดของประชาชน จึงต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ การให้การคุ้มครองสถานพยาบาลเป็นพื้นฐานประการสำคัญของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

ในกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายของประเทศอังกฤษ การก่อความวุ่นวาย ทะเลาะวิวาท หรือก่อความไม่สงบในโรงพยาบาลของประเทศอังกฤษ สามารถถูกดำเนินคดีได้ตามกฎหมายหลายฉบับ โดยจะขึ้นอยู่กับลักษณะและความรุนแรงของการกระทำ เช่น การก่อความรุนแรงหรือการก่อความวุ่นวายในสถานพยาบาล ผู้กระทำความผิดอาจถูกจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากการกระทำความรุนแรงดังกล่าวมีการทำร้ายร่างกายหรือความผิดอื่น ๆ เช่น ทำให้เสียทรัพย์ รวมอยู่ด้วย ผู้กระทำความผิดก็อาจต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกด้วย และตามกฎหมายประเทศเกาหลีใต้ได้มีการกำหนดบทกฎหมายเฉพาะสำหรับการก่อความรุนแรงหรือความวุ่นวายในสถานพยาบาลไว้ใน Emergency Medical Services Act ซึ่งมีการกำหนดอัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในกรณีดังกล่าว โดยมีอัตราโทษให้จำคุกสูงสุด 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 50 ล้านวอน อีกทั้งในประเทศจีน ก็มีการกำหนดบทบัญญัติในกรณีที่มีการรวมกลุ่มเพื่อก่อความวุ่นวาย สร้างความไม่สงบในสถานพยาบาล หรือในกรณีที่มีการทำร้ายเจ้าหน้าที่ โดยมีการกำหนดอัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิดคือจำคุกสูงสุดถึง 7 ปี ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วจะเห็นว่าประเทศไทยมีบทลงโทษที่ต่ำกว่า โดยทั้ง 3 ประเทศที่กล่าวไปมีความเข้มงวดและมีโทษปรับที่สูงกว่าประเทศไทย

ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรมีการเพิ่มโทษในกรณีดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและได้สัดส่วนระหว่างอัตราโทษที่กำหนดกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดดังกล่าว ตามหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (principle of proportionality) หรือหลักพอสมควรแก่เหตุ และเพื่อให้เป็นการข่มขู่ยับยั้งผู้ซึ่งจะกระทำความผิดในเขตสถานพยาบาลและรวมถึงป้องกันการกระทำความผิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตตามทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง ซึ่งเมื่อนักคิดพิจารณาได้ว่าการกระทำความผิดในสถานพยาบาลนั้นมีโทษที่สูงกว่าการกระทำความผิดในสถานที่ทั่วไป ก็จะทำให้เกิดความเกรงกลัว และอาจเห็นได้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวไม่นับกับโทษที่อาจได้รับเมื่อถูกจับกุมในอนาคต อันเป็นการทำให้ประโยชน์ที่เขาคาดจะเนจากการกระทำความผิดต่ำกว่าต้นทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำความผิดนั้น คือการเพิ่มโทษสำหรับการกระทำความผิดนั้นให้สูงขึ้น จะส่งผลต่อการตัดสินใจในการกระทำความผิด คือ ความน่าจะเป็นที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำความผิดนั้นลดลง หรือบุคคลจะตัดสินใจไม่กระทำความผิดนั้น ตามทฤษฎีนิติเศรษฐศาสตร์

ปัญหาประการที่สาม คือ ปัญหากฎหมายคุ้มครองเขตสถานพยาบาล โดยในประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานบุกรุก เป็นการกำหนดเพื่อใช้สำหรับความผิดที่มีลักษณะทั่วไป เกิดขึ้นในสถานที่ทั่วไป ไม่ได้มีการกำหนดเป็นการเฉพาะเจาะจงถึงกรณีการคุ้มครองเขตสถานพยาบาล เพื่อป้องกันการกระทำความผิดอันเกิดขึ้นในเขตสถานพยาบาล โดยสถานพยาบาลเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญ เขตพื้นที่ของสถานพยาบาลจึงควรเป็นพื้นที่ที่มีความสงบและปลอดภัยสำหรับทุกคน การที่มีผู้ใดบุกรุกเข้าไปในสถานที่ดังกล่าวย่อมเป็นการก่อความวุ่นวาย รบกวนการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานพยาบาล และเป็นการสร้างความหวาดกลัวให้กับทั้งฝ่ายผู้ปฏิบัติงานและผู้เข้ารับบริการ ผลกระทบหรือความเสียหายที่

เกิดขึ้นบ่อยมากกว่าการกระทำความผิดในสถานที่ทั่วไป การที่ปัจจุบันประเทศไทยไม่ได้มีกฎหมายที่ให้การคุ้มครองสถานพยาบาลไว้โดยเฉพาะ ทำให้เมื่อมีการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นจึงจะต้องใช้บังคับตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นการกระทำความผิดในลักษณะทั่วไปในสถานที่ทั่วไป

ในกฎหมายต่างประเทศ ประเทศเกาหลีใต้มีกฎหมายซึ่งได้ออกมาโดยเฉพาะเพื่อการคุ้มครองสถานพยาบาล คือ พระราชบัญญัติบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Medical Services Act) โดยในกรณีที่มีการบุกรุกสถานพยาบาลในประเทศเกาหลีใต้มีการกำหนดอัตราโทษไว้ว่า จำคุกสูงสุด 3 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 30 ล้านวอน ซึ่งมีความเข้มข้นและบทลงโทษที่สูงกว่าประเทศไทย ซึ่งจากที่ได้กล่าวไปแล้วว่าประเทศไทยไม่มีการกำหนดกฎหมายหรือการเพิ่มโทษเฉพาะในกรณีเช่นนี้ โดยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศไทย จะเห็นว่าประเทศไทยได้ใช้กฎหมายอาญาในการจัดการกับปัญหาดังกล่าว ซึ่งเป็นกรณีการบุกรุกสถานพยาบาลที่ทั่วไปจึงทำให้มีการกำหนดอัตราโทษที่ค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีที่เป็นการบุกรุกสถานพยาบาล เช่น มาตรา 364 ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ใดเข้าไปหรือซ่อนตัวอยู่ในเคหสถาน อาคารเก็บรักษาทรัพย์สินหรือสำนักงานในความครอบครองของผู้อื่น หรือไม่ยอมออกไปจากสถานที่เช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการกำหนดโทษในกรณีดังกล่าวต่ำกว่าประเทศเกาหลีใต้ และเมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการบุกรุกสถานพยาบาลซึ่งเป็นสถานที่ที่ควรได้รับการคุ้มครองมากกว่าสถานที่ทั่ว ๆ ไปแล้ว ก็จะทำให้เห็นว่าอัตราโทษในกรณีการบุกรุกสถานพยาบาลที่ทั่วไปยังไม่เหมาะสมหรือได้สัดส่วนกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการบุกรุกสถานพยาบาล

ประเทศไทยจึงควรมีการเพิ่มโทษให้สูงขึ้นเพื่อให้เกิดการข่มขู่ยับยั้ง ให้นุคคลเกิดความเกรงกลัวในการที่จะกระทำความผิดในกรณีดังกล่าว โดยอาจเพิ่มเป็นบทลงโทษตามมาตรา 365 ซึ่งปัจจุบันไม่ได้มีการกำหนดเหตุอันควรอันเป็นลักษณะของสถานที่ไว้ และการบุกรุกสถานพยาบาลก็มีความเสียหายรุนแรงมากกว่าการบุกรุกในสถานที่ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการก่อให้เกิดความหวาดกลัวหรือก่อความวุ่นวายซึ่งกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่ อันเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้นในสถานพยาบาล จึงสมควรแก้ไขโดยปรับโทษให้สูงขึ้นเพื่อให้ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำความผิดดังกล่าว ตามหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (principle of proportionality) หรือหลักพอสมควรแก่เหตุ และเพื่อเป็นการลดความน่าจะเป็นที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำความผิดนั้น ตามทฤษฎีนิติเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากบุคคลผู้ที่อาจจะกระทำความผิดเห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวมีโทษสูง ไม่คุ้มค่ากับการที่จะกระทำความผิดนั้นหากเกิดการถูกจับกุม

ปัญหาประการที่สี่ คือ ปัญหากฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ โดยประมวลกฎหมายอาญามีการกำหนดโทษสำหรับกรณีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ โดยเป็นการกำหนดเพื่อใช้สำหรับความผิดที่มีลักษณะทั่วไป กล่าวคือ เป็นการกำหนดความผิดสำหรับทรัพย์สินทั่วไป ไม่ได้มีการกำหนดเป็นการเฉพาะเจาะจงเพื่อการคุ้มครองทรัพย์สินซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์แต่อย่างใด ทั้งที่อุปกรณ์ทางการแพทย์มี

บทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของประชาชน โดยช่วยให้แพทย์สามารถวินิจฉัย รักษา และป้องกันโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อุปกรณ์ทางการแพทย์หรือเครื่องมือแพทย์จึงเป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยให้สามารถวินิจฉัย ป้องกัน และรักษาโรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ อุปกรณ์ทางการแพทย์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการใช้เพื่อให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน ใช้ในการช่วยชีวิต รักษาอาการเจ็บป่วยของผู้ป่วยซึ่งเข้ารับบริการ อีกทั้งอุปกรณ์ทางการแพทย์บางชนิดก็มีราคาสูงมาก และด้วยข้อจำกัดด้านงบประมาณจึงส่งผลให้อุปกรณ์ทางการแพทย์มีจำนวนจำกัด ดังนั้น อุปกรณ์ทางการแพทย์เหล่านั้นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและควรใช้เพื่อดูแลรักษาชีวิตและร่างกายของผู้ป่วย การก่อความรุนแรงต่าง ๆ ที่ทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ จึงเป็นการส่งผลกระทบและก่อให้เกิดความเสียหายยิ่งกว่าการทำให้เสียทรัพย์สินทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญา อีกทั้งการทำให้เสียทรัพย์สินซึ่งเป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ยังเป็นการทำให้รัฐสูญเสียงบประมาณในส่วนดังกล่าว ดังนั้น โทษตามมาตรา 358 สำหรับความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินทั่วไปจึงอาจยังไม่เหมาะสมเพียงพอสำหรับผลกระทบและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดดังกล่าว หรือมาตรา 360 กรณีที่ทำให้เสียทรัพย์สิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ก็ยังไม่เหมาะสมกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่ทรัพย์สินที่เสียหายเป็นเครื่องมือแพทย์

ในกฎหมายของประเทศอังกฤษการทำลายทรัพย์สินของโรงพยาบาลเป็นความผิดอาญาที่มีโทษสูง โดยมีกฎหมาย Criminal Damage Act 1971 ที่ใช้บังคับสำหรับกรณีดังกล่าว ซึ่งมีการกำหนดว่าหากผู้ใดทำลายหรือทำให้ทรัพย์สินเสียหายโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อ อาจถูกลงโทษจำคุกสูงสุดถึง 10 ปี หรือปรับตามดุลยพินิจของศาล แต่หากการทำลายทรัพย์สินนั้นก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรือมีความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อชีวิต โทษจำคุกอาจเพิ่มขึ้นเป็นจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งจะเห็นได้ว่าการกำหนดอัตราโทษที่ค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับประเทศไทย และเหมาะสมกับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดดังกล่าวมากกว่า

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่าการกำหนดความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินในประเทศไทยนั้น เป็นการกำหนดสำหรับกรณีของทรัพย์สินทั่วไป ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินทั่วไปนั้นไม่อาจเทียบได้เลยกับความเสียหายที่เกิดกับทรัพย์สินซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ อันมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลสุขภาพ รักษาอาการเจ็บป่วย รวมถึงใช้เพื่อการช่วยชีวิตประชาชนผู้เข้ารับการรักษา ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขโดยการเพิ่มโทษในกรณีการกระทำความผิดดังกล่าวเพื่อให้ได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำความผิดนั้น โดยเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนในการลงโทษ (principle of proportionality) หรือหลักพอสมควรแก่เหตุ อีกทั้งเมื่อการกระทำความผิดมีอัตราโทษที่สูงยังส่งผลให้เป็นการข่มขู่ยับยั้งเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดนั้นด้วย

จากการศึกษาปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสถานพยาบาลและทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ ผู้เขียนจึงขอเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

ปัญหาประการแรก จากปัญหาการกำหนดคำนิยามเกี่ยวกับสถานพยาบาลและเครื่องมือแพทย์ในประมวลกฎหมายอาญา ผู้เขียนเสนอแก้ไขโดยให้เพิ่มความในมาตรา 1 ของประมวลกฎหมายอาญา โดยเพิ่มเติมบทนิยามคำว่า “สถานพยาบาล” และ “เครื่องมือแพทย์” ในมาตรา 1 ดังนี้

(19) “สถานพยาบาล” หมายความว่า สถานที่รวมตลอดถึงยานพาหนะซึ่งจัดไว้เพื่อการประกอบโรคศิลปะตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ การประกอบวิชาชีพเวชกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเวชกรรม การประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ การประกอบวิชาชีพทันตกรรมตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพทันตกรรม การประกอบวิชาชีพกายภาพบำบัดตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพกายภาพบำบัด การประกอบวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพเทคนิคการแพทย์ การประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยและการประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขอื่นตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ทั้งนี้ โดยกระทำเป็นปกติธุระไม่ว่าจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่⁷

(20) “เครื่องมือแพทย์” หมายความว่า

(ก) เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องกล วัตถุที่ใช้ใส่เข้าไปในร่างกาย น้ำยาที่ใช้ตรวจในหรือนอกห้องปฏิบัติการ ผลิตภัณฑ์ ซอฟต์แวร์ หรือวัตถุอื่นใด ที่ผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์มุ่งหมายเฉพาะสำหรับใช้อย่างหนึ่งอย่างใดกับมนุษย์หรือสัตว์ดังต่อไปนี้ ไม่ว่าจะใช้โดยลำพัง ใช้ร่วมกัน หรือใช้ประกอบกับสิ่งอื่นใด

ก. วินิจฉัย ป้องกัน ติดตาม บำบัด บรรเทา หรือรักษาโรค

ข. วินิจฉัย ติดตาม บำบัด บรรเทา หรือรักษาการบาดเจ็บ

ค. ตรวจสอบ ทดแทน แก้ไข คัดแปลง พยุง ค้ำ หรือจุนด้านกายวิภาคหรือกระบวนการทางสรีระของร่างกาย

ง. ปรึกษา ประครองหรือช่วยชีวิต

จ. คูกำเนิดหรือช่วยการเจริญพันธุ์

ฉ. ช่วยเหลือหรือช่วยขจัดความทุกข์พลภาพหรือพิการ

ช. ให้ข้อมูลจากการตรวจสิ่งส่งตรวจจากร่างกาย เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์หรือการวินิจฉัย

ซ. ทำลายหรือฆ่าเชื้อสำหรับเครื่องมือแพทย์

(ข) อุปกรณ์เสริมสำหรับใช้ร่วมกับเครื่องมือแพทย์ตาม (ก)

⁷พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 มาตรา 4.

(ค) เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องกล ผลิตภัณฑ์ หรือวัตถุอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดว่าเป็นเครื่องมือแพทย์

ผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของสิ่งที่กล่าวถึงตาม (ก) ซึ่งเกิดขึ้นในร่างกายมนุษย์หรือสัตว์ต้องไม่เกิดจากกระบวนการทางเภสัชวิทยา วิทยาภูมิคุ้มกัน หรือปฏิกิริยาเผาผลาญให้เกิดพลังงานเป็นหลัก

อุปกรณ์เสริมตาม (ข) หมายความว่า สิ่งของ เครื่องใช้ หรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์มุ่งหมายเฉพาะให้ใช้ร่วมกับเครื่องมือแพทย์ เพื่อช่วยหรือทำให้เครื่องมือแพทย์นั้นสามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์ที่มุ่งหมายของเครื่องมือแพทย์นั้น

ปัญหาประการที่สอง จากปัญหาการก่อความรุนแรง ทะเลาะวิวาทในสถานพยาบาล ผู้เขียนเสนอเพิ่ม (8) ในมาตรา 289 และวรรคสองในมาตรา 372 ของประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

เดิม มาตรา 289 “ผู้ใด

(1) ฆ่าบุพการี

(2) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่

(3) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว

(4) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

(5) ฆ่าผู้อื่นโดยทรนินหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย

(6) ฆ่าผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือ

(7) ฆ่าผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญา ในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้

ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

แก้ไขเป็น “ผู้ใด

(1) ฆ่าบุพการี

(2) ฆ่าเจ้าพนักงาน ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่จะกระทำ หรือได้กระทำการตามหน้าที่

(3) ฆ่าผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ในการที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำตามหน้าที่ หรือเพราะเหตุที่บุคคลนั้นจะช่วยหรือได้ช่วยเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้ว

(4) ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

(5) นำผู้อื่นโดยทรมานหรือโดยกระทำทารุณโหดร้าย

(6) นำผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น หรือ

(7) นำผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแต่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตนหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญา ในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้

(8) นำผู้อื่นในสถานพยาบาล

ต้องระวางโทษประหารชีวิต”

ปัญหาประการที่สาม จากปัญหากฎหมายคุ้มครองเขตสถานพยาบาล ผู้เขียนเสนอเพิ่ม (4) ในมาตรา 365 ของประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

เดิม มาตรา 365 “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 362 มาตรา 363 หรือมาตรา 364 ได้กระทำ

(1) โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(2) โดยมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือ

(3) ในเวลากลางคืน

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แก้ไขเป็น มาตรา 365 “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 362 มาตรา 363 หรือมาตรา 364 ได้กระทำ

(1) โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย

(2) โดยมีอาวุธหรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือ

(3) ในเวลากลางคืน

(4) ในสถานพยาบาล

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ปัญหาประการที่สี่ จากปัญหากฎหมายคุ้มครองทรัพย์สินของสถานพยาบาลซึ่งเป็นเครื่องมือแพทย์ ผู้เขียนเสนอเพิ่ม (5) ในมาตรา 359 ของประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

เดิม มาตรา 359 “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 358 ได้กระทำต่อ

(1) เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม

(2) ปศุสัตว์

(3) ขวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือในการประกอบกิจการหรืออุตสาหกรรม หรือ

(4) พืชหรือพืชผลของกสิกรรม

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แก้ไขเป็น มาตรา 359 “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 358 ได้กระทำต่อ

- (1) เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมหรืออุตสาหกรรม
- (2) ปศุสัตว์
- (3) ยวดยานหรือสัตว์พาหนะที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะหรือในการประกอบกิจกรรม

หรืออุตสาหกรรม หรือ

- (4) พืชหรือพืชผลของกสิกร
- (5) เครื่องมือแพทย์

ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. “หนังสือที่ สช 0211/ว 1504 เรื่อง มาตรการเพื่อรักษาความปลอดภัยในหน่วยบริการสาธารณสุข กรณีเหตุรุนแรงในโรงพยาบาล/ห้องฉุกเฉิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568.” 21 พฤศจิกายน 2567.

ICRC. “โรงพยาบาลสามารถสูญเสียความคุ้มครองจากกฎหมายมนุษยธรรมระหว่าง

ประเทศได้หรือไม่.” [Online], Available URL: <https://blogs.icrc.org/th/2023/12/20/the-protection-of-hospitals-during-armed-conflicts/>, 2568 (กุมภาพันธ์, 1).

Missiontothemoon. รู้จัก Medical Neutrality ความเป็นกลางทางการแพทย์และสัญลักษณ์กาชาด. [Online], Available URL: <https://missiontothemoon.co/รู้จัก-medical-neutrality-ความเป็นกลางทางการแพทย์>, 2568 (กุมภาพันธ์, 1).

Hfocus เจาะลึกระบบสุขภาพ, ส่องร่าง กม.ป้องกัน 'ความรุนแรง' ต่อนุเคราะห์การแพทย์อเมริกา หลังพบ 75% เคยถูกคนไข้ประทุษร้าย. [Online], Available URL: <https://www.hfocus.org/content/2019/12/18143>, 2568 (มกราคม, 29).

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541